

Verslag IJsselkaravaan **Kampereiland**

Verkenning: 12 februari 2020
Karavaansessie: 30 juni 2020
Verslag: 12 januari 2021

IJsselkaravaan

Beste inwoners van Kampereiland,

Op 30 juni van dit jaar heeft een aantal van u deelgenomen aan de bijeenkomst van de IJsselkaravaan in Ons Erf. Dat is een tijd geleden, daarom frissen we graag uw geheugen op over dit project om vervolgens verslag te doen van het onderzoek dat wij samen met u gedaan hebben.

De IJsselkaravaan is een onderzoeksproject naar de landschapswaarden van de IJsselvallei. Reizend langs verschillende plekken in de IJsselvallei, verkennen we het landschap samen met haar inwoners. In 2020 strijkt de IJsselkaravaan neer op 8 plekken langs de IJssel. In de Karavaansessies gaan we op zoek naar lokale kennis en verhalen en combineren die met deskundigheid van buiten. Dat levert een beeld van het landschap op: met dit landschapsbeeld willen we laten zien wat belangrijk is om te behouden voor de toekomst. Maar ook wat mooi is om te versterken of juist zichtbaar te maken.

Als nomaden langs de IJssel gaan we met u in gesprek en laten we wat achter: zo hopen wij een bijdrage te leveren aan lokale initiatieven op het gebied van landschap, erfgoed en ruimtelijke kwaliteit. Hoewel de IJsselkaravaan zelf niet verbonden is aan ruimtelijke plannen, willen we inwoners een basis bieden voor gesprek in het geval er in de toekomst plannen van overheden of projectontwikkelaars op u af komen.

Wij werken alleen op locaties waar wij mogelijkheden zien om met ons onderzoek een bijdrage te leveren aan initiatieven die daar al lopen. Onze motivatie om ook op Kampereiland neer te strijken, ligt dan ook in WERK, een projectgroep bestaande uit burgers en boeren, waarin vier werkgroepen bezig zijn met thema's identiteit, sociaal-maatschappelijk, natuur&landbouw en beheer (www.kampereiland.nl).

De reden dat het zo lang geduurd heeft voordat wij ons verslag aan jullie stuurden, is omdat we na de bijeenkomst van 30 juni het gevoel hadden dat de discussie nog lang niet af was. Het verslag is dan ook bedoeld om jullie te inspireren om met elkaar die discussie voort te zetten. Vanuit onze onafhankelijke positie als buitenstaanders delen wij in dit verslag onze observaties en de bijdragen die de deelnemers zelf inbrachten op de bijeenkomst. Tot slot doen wij enkele suggesties voor projecten die op Kampereiland collectief door jullie zouden kunnen worden opgepakt. Met deze suggesties hopen wij bij te dragen aan de toekomst van Kampereiland en de verbinding tussen de inwoners en ondernemers onderling.

Vanzelfsprekend staan wij open voor reacties op dit verslag, dat wij desgewenst graag toelichten op een eventuele nieuwe bijeenkomst.

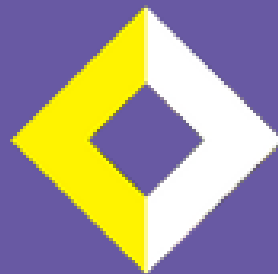
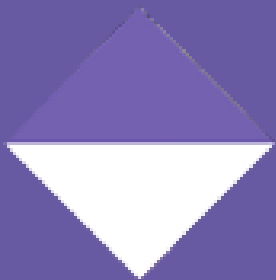
Hartelijke groet namens de IJsselkaravaan,

Heidi Linck, landschapskunstenaar
Peter Hermens, landschapsarchitect

1.

Landschapsbeeld

Een landschapsbeeld poogt de waarden van het landschap in één beeld vast te leggen. Het is een inspirerend beeld dat zowel de hardware (de ruimtelijke en fysieke aspecten) als de software (de sociale en culturele aspecten) vastlegt. Het pretendeert in géén geval compleetheid, maar vormt een beeldend verslag van de verkenning en de Karavaansessie. In het landschapsbeeld zijn landschappelijke, sociale, culturele, cultuurhistorische, ecologische en economische elementen in samenhang zichtbaar gemaakt. Verhalen van bewoners, quotes van ontmoetingen, resultaten van het gezamenlijke gesprek over kwaliteiten en waarden van het landschap zijn er een onlosmakelijk onderdeel van.

'Eilanders blijven eilanders'

Kampereiland | Een rondrit langs erven...

'Open maar toch afwisselend'

'Kronkelende wegen, oude dijken en dijkdoorbraken'

Waterstructuren zijn functioneel maar ook op zichzelf staande omgevingen.

"Er is op de bijeenkomst van afgelopen zomer zoveel losgemaakt aan verhalen. Hoe ga je dit filteren en ordenen? Het blijft voor ons als Eilanders een bijzondere ervaring hoe buitenstaanders tegen het gebied aankijken. Dat bijzondere landschapsbeeld in een periode die ons steeds meer aan huis gebonden houdt, te kijken naar wat ons met elkaar bindt."

- Bert van der Kolk, Kampereiland

Grote boerderijen groeien van de terp af.

Subtiële hoogteverschillen in een open landschap

Plantaardige markeringen: populieren, rietkragen, essen en enkele bomen.

'Rommelige entree, poort naar Kampereiland'

Een rijke geschiedenis

Kolonisatie van het mooie water

De horizon is sterk sturend op de beleving van het landschap.

De buitenwereld passeert het landschap van het eiland met een hoge snelheid

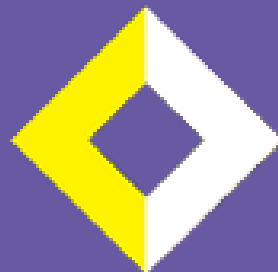
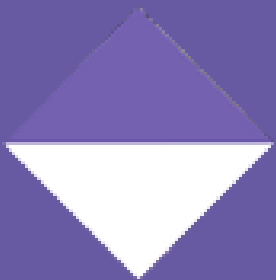
Nacht: horen en voelen van een vlak landschap.
Overdag: kijken en lezen van de skylines.

Met je poten in de klei

2. Interpretaties

Een verkenner is een passant. Een voorbijganger op één of enkele momenten in de tijd. Een verkenner van de IJsselkaravaan komt op meer plekken, kent enkele geheimen van het landschap en weet soms de vinger te leggen op een tot dan toe verborgen plek. De observaties van de verkenners, het gevoel en de opgeroepen associaties worden bij elke locatie vertaald in een aantal interpretaties. Deze interpretaties pakken iets vast en laten het weer los. Zo bieden zij input voor een brede waarde-discussie, ook - en misschien wel juist - in de tijd ná de karavaansessie.

Kampereiland als sterrenhemel

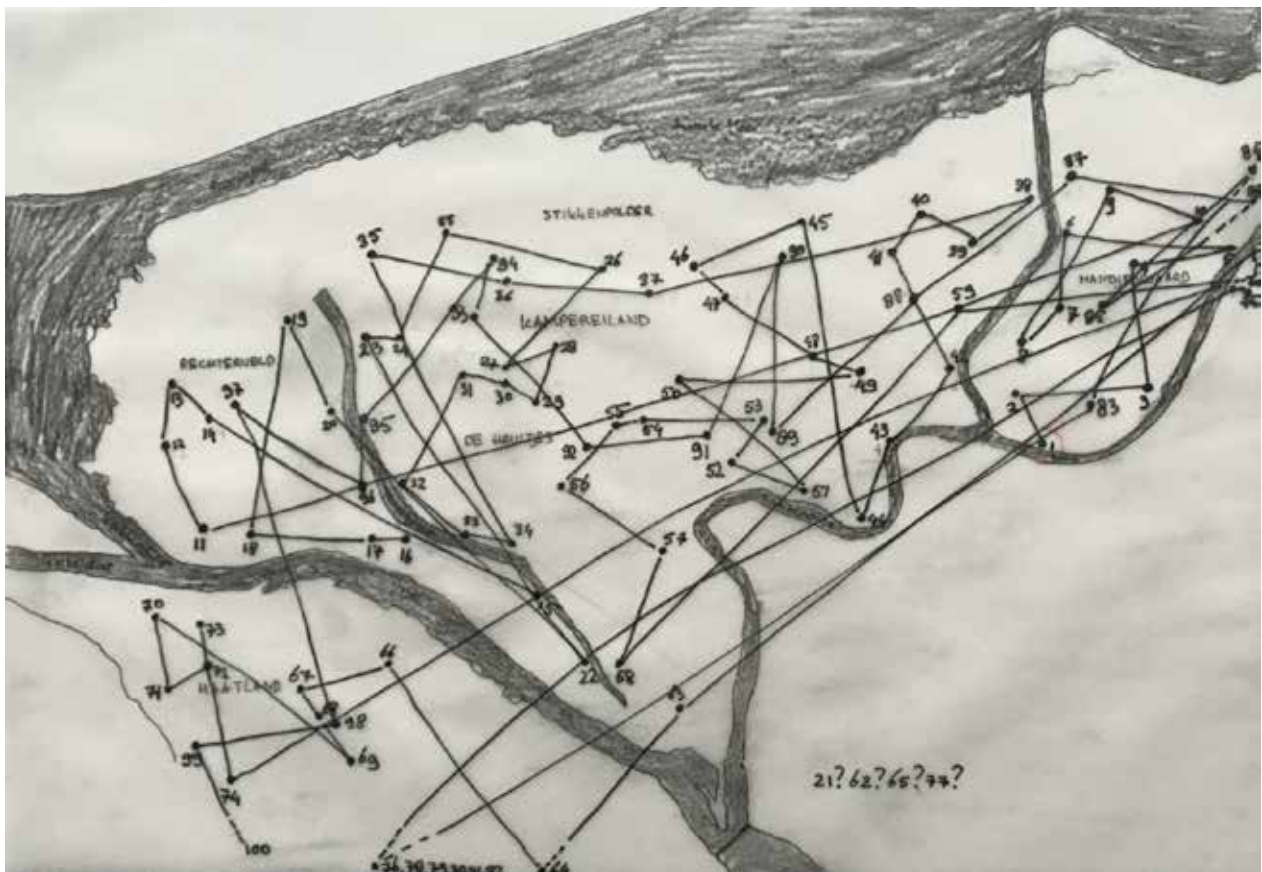
Heidi Linck

Kampereiland is een heelal. Nergens kun je het einde ervan zien. Behalve dan als je achterom kijkt, naar Kampen. Maar wij kijken vooruit, terwijl wij in de Suzuki door dit heelal rijden. Om ons heen zien we talloze sterren.

Elke ster heeft een nummer. Er zijn er bijna 200. Misschien zeggen de nummers iets over de volgorde waarin dit sterrenstelsel is ontstaan? Om dat uit te vinden, teken ik lijnen vanaf Erf 1 tot Erf 100. Is Erf 1 het oudste erf van Kampereiland? En kunnen deze erven verdwijnen, zoals sterren? Gaat dat dan met een klap of dooft een erf geleidelijk uit? Komt daar energie bij vrij?

Bij wijze van een dampkring wordt ieder erf omgeven door populieren. Hierbinnen is elk erf een eigen wereld. Als geheel vormen de erven een boeiende sterrenhemel.

Je zet je ruimteschip nooit zomaar op een onbekende planeet. Welke erven zijn bewoond? Waar zijn wij welkom?

Kampereiland als fabriek

Peter Hermens

Kampereiland is een fabriek, of ten minste een franchisenemer van het handelshuis Kampen. Op het Kampereiland wordt het land bewerkt, de weides al eeuwenlang gehooïd. De koe eet de oogst, de melk verdwijnt en de grond is een middel in eigendom van het handelshuis.

Na mijn rit over het eiland, als passant, observant en gesprekspartner, viel het mij op dat de verhouding tussen handelshuis en franchisenemer beter kan. Wat gebeurt er met de omzet van het eiland? Van wie is de melk? En investeert het handelshuis wel genoeg in de vitaliteit van haar eigen franchisenemer?

De melkkoe hoort thuis op het eiland, maar geen enkel eiland zou een melkkoe moeten zijn.

Begraafplaats op het eiland

Heidi Linck

Op een gegeven moment viel het mij op, dat ik nog nergens een begraafplaats had gezien op het eiland. Wordt je hier op je eigen erf begraven? Had ik de begraafplaats over het hoofd gezien? Of is de klei er gewoon helemaal niet geschikt voor? Ik besloot het te vragen op de bijeenkomst in juni.

Het antwoord op mijn vraag is een opmerkelijk verhaal: na je overlijden word je niet op Kampereiland begraven. Van oudsher wordt je geacht van je erf, en van het eiland, af te gaan als je met pensioen gaat, om te verhuizen naar Kampen. Daar breng je je laatste jaren door en daar word je begraven.

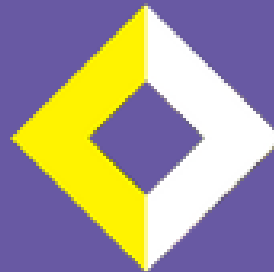
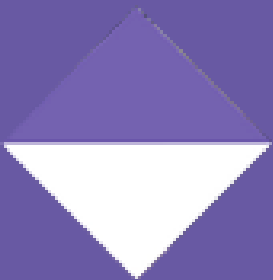
Kampereiland valt formeel weliswaar onder Kampen, maar het werd mij op de bijeenkomst duidelijk dat het toch echt twee aparte gemeenschappen zijn. De inwoners van Kampereiland zijn trots op waar zij wonen en ondernemen. Ik bemerkte onder hen zo'n sterke liefde voor het eiland dat ik nu het voorstel wil doen dat zij samen een eigen begraafplaats voor en op Kampereiland gaan ontwerpen. Of dat nou een duidelijk als begraafplaats herkenbare plek wordt of juist een vrijwel onzichtbare natuurbegraafplaats, ik zou als landschapskunstenaar het gezamenlijke ontwerpproces graag begeleiden.

3. Suggesties voor gezamenlijke projecten

In een roerige tijd, waar de snelheid van verandering niet meer altijd past bij het aanpassingsvermogen van een gemeenschap, is het extra belangrijk om elkaar vast te pakken. “Groter denken, kleiner doen” is daarbij het credo. Als bewoners van een plek, geven wij zelf betekenis en identiteit aan ons ommeland. Centrale sturing vanuit overheid of grootbedrijf biedt niet langer vanzelfsprekend een bruikbaar perspectief voor lokaal initiatief. We moeten als bewoners zelf het heft in handen nemen. Als gemeenschap kun je veel bereiken met enig lef en durf tot zelfbestuur. Wie kan er nu beter perspectiefvol werken aan een gebied dan haar inwoners zelf? Om samen sprankjes hoop te verzamelen op weg naar een mooie toekomst, helpen concrete projecten. De verkenners van de IJsselkaravaan zetten wat inspirerende ideeën op een rij.

1. Meergeneratie-erf

Maak een voorbeeld erf, dat aantoont hoe verrijkend het werkt om met meerdere generaties samen te wonen. Zowel programmatisch als voor de uitstraling op het erf en het onderhoud. Bij herhaald succes van dit concept, zal uiteindelijk ook de school zich weer vullen met jong schot. Met een blik op de toekomst, verankerd op historische plekken, wordt hiermee een brug geslagen tussen heden, verleden en dat wat komt. Ontwikkel een collectieve visie: wat is het erf van de toekomst voor het Kampereiland?

2. Begraafplaats

Realiseer een begraafplaats samen. Misschien eerst als kunstwerk: een opstap naar wat later kan komen. Zorg voor je omgeving werkt beter als er blijvende binding is met de aarde waar je altijd in hebt geleefd.

3. Centrumplan

School, kerk en dorps huis zijn in samenhang het gemeenschapshuis van het Kampereiland. Een unieke plek waar gezamenlijke ambities een fysieke plek kunnen krijgen. Kansen voor bijvoorbeeld een gezamenlijke streekproductenwinkel of toeristisch startpunt? Wat zou u samen willen doen? Wat is daarvoor nodig en hoe maken we van deze locatie iets dat een ambitie uitstraalt voor alles tussen Ganzendiep en Ramspol?

4. Erfnummers als geuzennaam

Elke boerderij heeft een eigen nummer. Maar mensen zijn geen nummer. Draag het erfnummer als een Geuzennaam, maak het zichtbaar en de sterrenhemel van het Kampereiland zal oplichten.

5. Investeringsplan voor de fabriek

Het kampereiland als een economisch model. Maak daar samen een passend verhaal van. Over welk rendement hebben we het precies, hoe kunnen we schuiven in machtsverhoudingen en wat is de juiste manier om een groter deel van de omzet op het eiland te houden. Hoe zetten we de middelen in op een manier die de fabriek duurzaam in stand houdt?

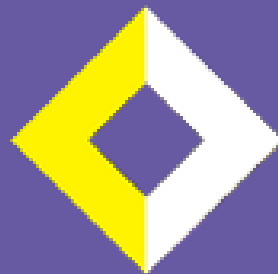
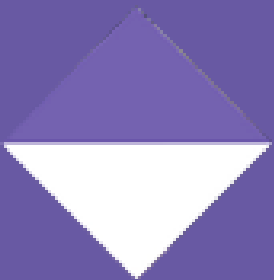
6. Tradities en feest

Ontwikkel samen een lokale jaarlijkse feestdag, verzin een nieuwe traditie, of blaas een oude traditie nieuw leven in. Vereer een lokale held. Verzin een lokale wedstrijd. Hoe dan ook: ontwerp samen een feestdag voor en door Kampereilanders, ter viering en uiting van jullie eigen identiteit. Er bestaan kunstenaars en ontwerpers die hierbij kunnen helpen, als begeleider van jullie creatief proces hierin, maar jullie kunnen ook prima zelf aan de slag.

4.

Samenvatting karavaansessie

Moderator Andries van den Berg schreef een beknopte samenvatting van de karavaansessie op 30 juni 2020.

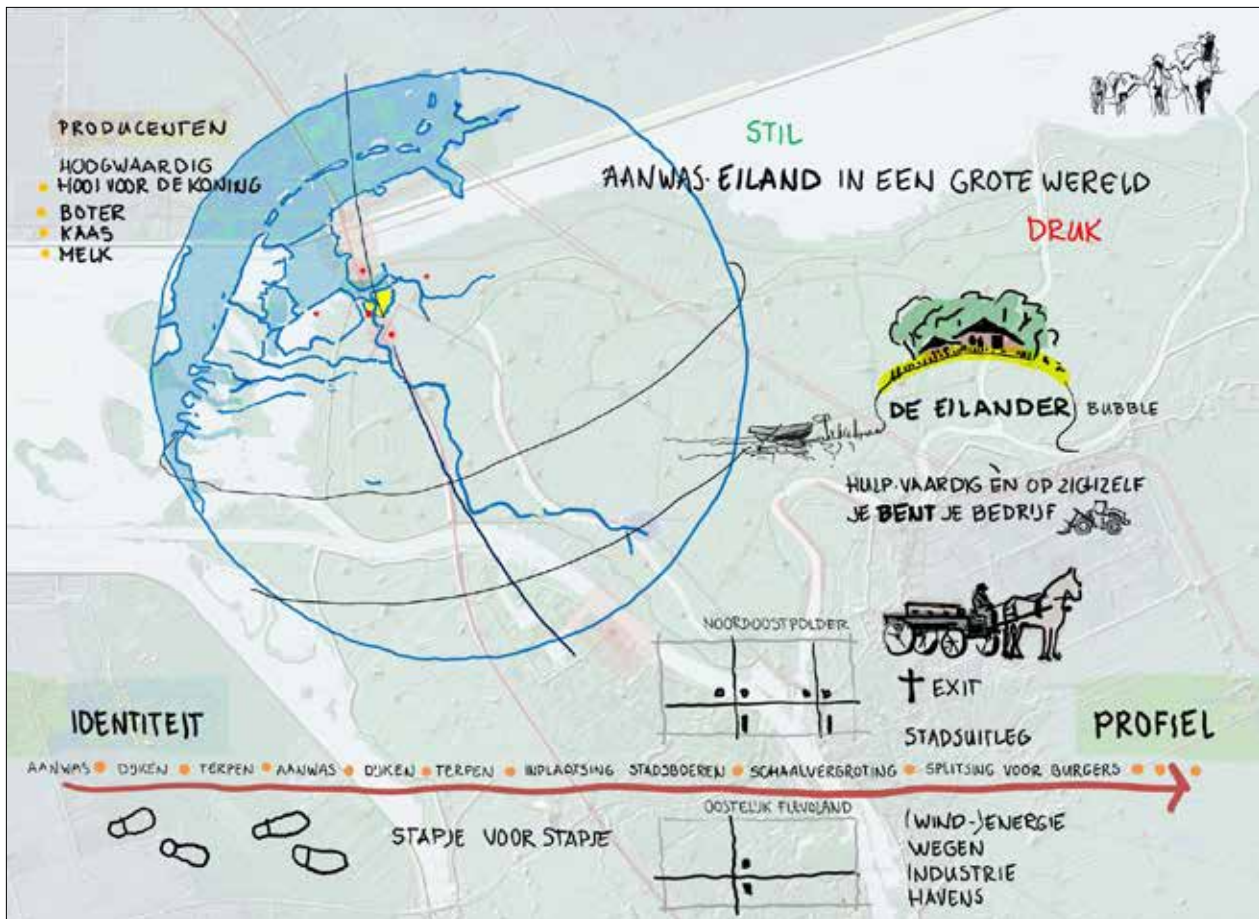
Impressie Karavaan, Halte Kampereiland

Andries van den Berg & Henk Hengeveld

Op 30 juni 2020 kwamen een 10 tal bewoners van het Kampereiland en een kleine delegatie van de IJsselkaravaan (onder auspiciën van de IJsselbiënnale) bij elkaar. Met nog een stuk of zeven van deze sessies wordt gepoogd een indruk te krijgen van doorvoelde waarden van de leefomgeving van hechte gemeenschappen langs de IJssel van Arnhem tot het Ketelmeer. Alle deelnemers wordt gevraagd zich met een “mental map” zich voor te bereiden en de Karavaan schuift twee professionele verkenners naar voren. Zij presenteren vanuit hun professie (kunst en landschap) een beeld van het betrokken gebied.

Gedurende de avond worden de gepresenteerde verhalen zoveel mogelijk in beeld vastgelegd. Puntsgewijs kwamen de volgende aspecten naar voren, waarvan de meeste ook in een klein beeldmerk zijn vastgelegd:

- Het echte eilandgevoel, waardoor de omringende wereld juist groter wordt;
- De betekenis van water en het vervoer daarover;
- Een relatief stille omgeving te midden van oprukkende verstedelijking en schaalvergroting in de landbouw;
- Unieke geschiedenis met hoogwaardige productie van hooi, kaas, boter en melk;
- Op het eiland woon je zelf ook op een eiland (terp) waardoor een sterke focus op het eigen bedrijf ontstaat;
- Je kan niet begraven worden op het Kampereiland;
- Ontwikkelingen op het Kampereiland zijn altijd stapje voor stapje gegaan, dit in tegenstelling tot de omgeving: NO Polder, Oostelijk Flevoland en Kampen.

HALTE KAMPEREILAND 30 JUNI 2020

BESTE EILANDERS

JULIE HEBBEN EEN STERKE IDENTITEIT
MAAR NOG EEN ONDUIDELIJK PROFIEL

DE AFHANKELIJKHEID VAN DE NORMEN
& RANDVOORWAARDEN VAN DE
OMRINGENDE WERELD WORDT GROTER

HET KAMPEREILAND IS VAN PUUR
AGRISCHE PRODUCTIE MEER GEMENGD
GEWORDEN

MAAK ALS EILANDERS EENS EEN
PERSOONLIJK (POST-CORONA-)PLAN
VOOR DE TOEKOMST EN LEG DAT
IN ALLE OPENHEID NAAST ELKAAR

VEEL SUCCES EN BEREID TOT ONDERSTEUNING
NAMENS DE USSELKARAVAN

© USSELKARAVAN 2020

Andriën van den Berg